

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP

BACHELOROPPGAVE

Studieprogram: BBLBAC

Høst 2023

Kandidatnummer: 1682

Tittel: Inkludering av minoritetsspråklige barn i barnehagen

Fag:
Barns utvikling, lek og læring

Hovedbegreper i oppgaven: Inkludering, omsorg og lek

Stavanger

05. januar 2024

Sammendrag

Denne bacheloroppgaven baseres på problemstillingen: *Hvordan arbeider barnehagelærere didaktisk for å inkludere minoritetsspråklige barn i barnehagen.* Metoden som er benyttet til å forske på dette er kvalitativt intervju for å finne ut av ulike tankeretninger barnehagelærere har knyttet til inkludering, og hvilke holdninger de tenker har en betydning for å arbeide med minoritetsspråklige barn for å fremme forskjeller og likheter. I tillegg blir barnehagelærerens didaktiske arbeid løftet frem, og hvordan de bruker dette for å legge til rette for inkludering i deres pedagogiske arbeid. Begrep det vektlegges på i oppgaven er inkludering, omsorg og lek.

Jeg intervjuet tre barnehagelærere som jobber med barn mellom alderen 3-5 år.

Datainnsamlingen fra intervjuene viser at informantene legger vekt på inkludering i deres pedagogiske arbeid, og ser en sammenheng mellom deres holdninger og handlinger, og hvordan det kan påvirke barnegruppen som en helhet ut ifra at alle skal føle at de hører til og møtt ut ifra deres forutsetninger. Det å være en profesjonell aktør og å være bevisst over deres rolle, har en betydning for alt som skjer på avdelingen. De trekker frem noen utfordringer, blant annet om å finne balansen mellom det å ta hensyn ut ifra individperspektiv og fellesskapsperspektiv. Det viktigste er at de som barnehagelærere selv reflekterer over det, for å benytte den kunnskapen de har for å oppnå balanse som kan bidra til at alle barn føler seg inkludert i løpet av barnehagetiden sin.

Forord

Først og fremst vil jeg takke de reflekterte og kunnskapsrike informantene som kunne stille til intervju, dere var åpne og utdypet med gode eksempler. Jeg vil også takke veilederen min for god hjelp, tilbakemeldinger og råd, meningsfulle veiledningstimer og tilgjengeligheten du har vist gjennom høsten. Til slutt retter jeg en takk til familien, som har tatt hensyn og støttet meg underveis i prosessen. Tusen takk!

Innholdsfortegnelse

1.0	Innledning	5
1.1	Bakgrunn for valg av tema	5
1.2	Problemstilling.....	6
1.3	Oppgavens oppbygging.....	6
2.0	Teori og tidligere forskning	7
2.1	Lek og didaktisk arbeid	7
2.2	Inkludering.....	9
2.3	Profesjonelle aktører	10
3.0	Metode	12
3.1	Kvalitativt intervju.....	12
3.2	Valg av informanter	13
3.3	Analysemetode	13
3.4	Pålitelighet.....	14
3.5	Feilkilder	14
3.6	Forskningsetikk	14
4.0	Empiri	16
4.1	«Inkludering handler om å få alle med»	16
4.2	«Se lek som en ressurs for inkludering»	16
4.3	«Det handler om å være gode rollemodeller»	18
5.0	Drøfting	19
5.1	Omsorg og inkludering	19
5.2	Lek og didaktisk arbeid	20
5.3	Profesjonelle aktører	23
6.0	Avslutning	26
7.0	Litteraturliste	28
8.0	Vedlegg	30
8.1	Vedlegg: Intervjuguide	30
8.2	Vedlegg: Informasjonsskriv	32

1.0 Innledning

Barnehagen skal være et sted der det er plass til alle barn uavhengig av ulikheter. I rammeplanen (2017) står det at barnehagen skal være et sted hvor de bruker mangfold som en ressurs, samt å styrke og støtte barnas kulturelle og individuelle forutsetninger (s. 10). I barnehageloven står det «Barnehagen skal ta hensyn til barnas alder, funksjonsnivå, kjønn, sosiale, etniske og kulturelle bakgrunner, herunder samiske barns språk og kultur» (Barnehageloven, 2005, §2), noe som har sin hensikt i at barnehagen skal være et inkluderende fellesskap og barnehagelærere skal kjenne til og jobbe ut ifra barnehagens styringsdokumenter. Inkluderingsbegrepet vil omfatte hvordan barnehagelærere legger til rette for at hvert enkelt barn, uavhengig av språk, etnisitet og kultur, får være en del av fellesskapet i barnehagehverdagen både i frilek og i de planlagte aktivitetene.

I løpet av de siste 10 årene har antall minoritetsspråklige barn i Norge økt. Ut ifra Statistisk sentralbyrå var det i 2022 i overkant av 53.000 minoritetsspråklige barn i de norske barnehagene. Minoritetsspråklige barn er barn som har et annet morsmål enn norsk. Jeg ønsker derfor å gå dypere inn på inkludering av minoritetsspråklige barn, og hvordan de ansatte arbeider med dette i barnehagen med utgangspunkt i problemstillingen: *Hvordan arbeider barnehagelærere didaktisk for å inkludere minoritetsspråklige barn i barnehagen?* I forskningsprosjektet undersøkes barnehagelæreres tanker om inkludering, da spesielt av minoritetsspråklige barn og hvilke faktorer de ser på som viktige i det didaktiske arbeidet for å sørge for at hvert barn føler de hører til. Oppgaven er empirisk og baserer seg på kvalitative intervjuer med tre barnehagelærere.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

I denne oppgaven er det overordnet temaet mangfold, der jeg har valgt å tilspisse det inn på inkludering som tema. Spesifikt rettes det mot inkludering av minoritetsspråklige barn, og hvordan barnehagelærere arbeider didaktisk med temaet på deres avdelinger. Jeg går nå tredje året på barnehagelærerutdanningen, og gjennom studieomløpet har jeg vært i praksis i ulike barnehager og sett ulike tilnæringsmåter de ansatte arbeider på for å inkludere alle barn. I utgangspunktet er jeg generelt interessert i språk, etniske kulturelle forskjeller og brenner spesielt for at alle skal oppleve gode samspillrelasjoner i løpet av tiden i barnehagen. Jeg mener at inkludering er et av de viktigste temaene å arbeide med i barnehagen for å skape et fellesskap der alle blir møtt for deres ulikheter og likheter.

I løpet av utdanningen har jeg fått en bredere forståelse over temaet, og dermed mener jeg det er viktig at barnehageansatte har kunnskaper og erfaringer rundt temaet nettopp fordi i løpet av tiden i barnehagen møter en på mange ulike mennesker. Det kan være mennesker fra andre kulturer eller land, mennesker med ulike oppfatninger og væremåte enn oss selv, eller familier med ulike bakgrunner for å nevne noe. I rammeplan for barnehagen står det blant annet «Alle skal ha like muligheter til å bli sett, hørt og oppmuntret til å delta i fellesskap i alle aktiviteter i barnehagen», (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 10) og for at barnehagen da skal klare å oppfylle kravet, må barnehagelærere ha kunnskaper om både ulikheter og likheter, og hvordan de kan fremme disse i barnehagen for å tilrettelegge for at alle barn skal føle seg sett, hørt og inkludert i et fellesskap der det er rom og blick for alle.

1.2 Problemstilling

Hvordan arbeider barnehagelærere didaktisk for å inkludere minoritetsspråklige barn i barnehagen?

Barnehagelærere har en profesjonstittel, og skal i arbeidet sitt bruke deres kompetanse og ferdigheter i barnehagen. De skal utøve profesjonell ledelse av barn og barnegruppen ut ifra barnehagens fagområder. Minoritetsbarn blir beskrevet som de barna der begge foreldrene har et annet morsmål enn norsk, svensk, dansk, engelsk eller samisk. (Bergersen, 2016, s.13).

1.3 Oppgavens oppbygging

Gjennom oppgaven kommer det frem sentrale begrep som inkludering, lek, omsorg og didaktisk arbeid. Begrepene blir drøftet i lys av funn fra datainnsamling og opp mot relevant teori og tidligere forskning. I kapittel 1 blir problemstillingen presentert, samt begrunnelse for valg av tema som bygges opp av barnehagens lovverk. Kapittel 2 er teorikapittel med faglitteratur som er relevant for tema og den valgte problemstillingen, samt tidligere forskning. Kapittel 3 er metodekapittelet der det blir det gjort rede for den valgte forskningsmetoden, forskningsprosessen og analyse. Kapittel 4 er empiri hvor funn fra data blir presentert. I kapittel 5 blir funn fra analysen drøftet i lys av relevant teori, tidligere forskning, og lovverk. Kapittel 6 inneholder en avslutning med en oppsummering av forskningsprosjektet.

2.0 Teori og tidligere forskning

En måte å definere mangfold på, er at det er ulike forskjeller i samfunnet. Ifølge Larsen og Slåtten blir mangfold definert som «forskjellighet». Av alle forskjeller som finnes i samfunnet, er noen synlige og andre usynlige, der etnisitet er en av forskjellene. Mangfoldet er stadig i vekst i følge av mennesker som da bosetter seg i Norge. (Larsen & Slåtten, 2019, s. 50-51). Bergersen (2016) hevder at det er ulike typer flerspråklighet i barnehagen, og at i den sammenheng er begrepet minoritetsspråkligbarn sentralt. Minoritetsbarn blir beskrevet som de barna der begge foreldrene har et annet morsmål enn norsk, svensk, dansk, engelsk eller samisk. (s. 13).

Gunnestad (2019) påpeker at vår egen kulturbevissthet gir forutsetninger for å forstå og verdsette andre kulturer. Han formidler at det er en flerkulturell utvikling i det norske samfunnet, som da forutsetter barnehagelærere med en sterk kompetanse om både sin egen kultur, men også minoritetskulturene som finnes innad i barnegruppen. (Gunnestad, 2019, s. 65). Gitte Balling (2011) skriver i sin artikkel om vokseninitierte kulturelle aktiviteter med barn, som er et område innenfor barnekulturen. Det handler om at de voksne har selvinnsikt over ansvaret de har som kulturformidlere. (s. 14).

2.1 Lek og didaktisk arbeid

Lillemyr (2020) beskriver lek som et fenomen der barn lærer seg å kjenne seg selv og utvikler tillit og respekt til seg selv, og utvikler derfor kompetansefølelse på ulike områder. I leken oppstår det en lavrisiko-situasjon, som beskrives som en situasjon der barna hverken blir vurdert eller kan mislykkes. (s. 31). Et av hovedområdene for pedagogisk virksomhet i barnehagen er lek, og dermed er lek noe av det viktigste en barnehagelærer tilrettelegger for i arbeidet i barnehagen. (Lillemyr, 2020, s. 28-29). Et av lekens generelle egenskaper er at den er en typisk væremåte for barn, og for deres atferd er det naturlig å leke. (Lillemyr, 2020, s. 35). I og med lek er noe barn flest bruker mye av tiden sin på, skal barnehagelærere ha kunnskap og erfaringer om lek og dens betydning og kan bruke det i pedagogisk arbeid i barnehagen. Dette fordi leken har stor betydning for utvikling og sosialisering hos barna. (Lillemyr, 2020, s. 33).

Vedeler understreker at det å hjelpe barn er en viktig oppgave i barnehagen. Hun trekker inn utfordringer i lek, der det er personalets oppgave å hjelpe barna til å forstå de ulike typer lek som regellek eller rollelek. Hun viser til eksempel i rollelek, som da er en lek som krever språklige ferdigheter. Ved lite norskspråkferdigheter har de voksne ansvar for å hjelpe ved å blant annet hjelpe barnet til en mindre krevende rolle. Vedeler hevder også at det å la barn å få delta i lekegrupper med andre barn, er en god sosial mestringsstrategi. Videre skriver hun at de voksne har ansvar til å hjelpe barna til å delta i lek på en positiv måte, slik at barna kan oppleve å bli akseptert og verdsatt. (Vedeler, 2007, s. 20-21).

Leken har mange positive effekter hos barn, noe av det er å styrke barns følelse av tilhørighet og fellesskap. Som barnehagelærer kreves det solid kompetanse for å tilrettelegge for lek som kan utvikle gode sosiale relasjoner mellom barna, slik at de kan få en følelse av å høre til (Lillemyr, 2020, s. 169- 170). Kompetansen kan barnehagelærere bruke i deres didaktiske arbeid i barnehagen. Didaktikk er en sentral deldisiplin i pedagogikken som tar inn andres interesser for den pedagogiske situasjonen. Gunnestad (2019) forklarer det som å planlegge, gjennomføre og å ta en vurdering av den pedagogiske virksomheten i forhold til barn. Målet med didaktikk er å forbedre arbeidet ved å bruke teori og begreper til refleksjoner (s. 15). Teorier og begreper i didaktikken knyttes dermed til mål for arbeidet og hvilke innhold og metoder en ønsker å bruke for å oppnå målene. Didaktikk som begrep blir beskrevet som undervisningskunst, og i en barnehagesammenheng er dette veldig relevant. I barnehagen blir det planlagt aktiviteter som legges opp til gode pedagogiske prosesser ved kulturformidling på kort og lang sikt, samtidig som det skal være rom får at barn kan komme med spontane innspill. Gjennom didaktisk arbeid skal en ta hensyn og tilpasse arbeidet etter barnegruppens alder, om det er spesielle behov, og deres kulturelle bakgrunner og ulike etnisiteter. (Gunnestad, 2019, s. 16).

I barnehagen oppstår det flere leksituasjoner i løpet av en dag. Noen ganger er disse situasjonene planlagte aktiviteter, mens andre ganger oppstår det her og nå som i for eksempel frilek. Zachrisen skriver blant annet i sin tidligere forskning at møtene mellom barn med etnisk minoritets- og majoritetsbakgrunn i leksituasjoner er viktig for hele barnegruppa. Videre skriver hun «Det handler om å bygge nettverk av fellesskap, vennskap og forståelse på tvers av etnisk og språklige ulikheter» (Zachrisen, 2013, ref. i Zachrisen, 2015, s. 51). I

Nilsen (2015) sin artikkel om et vi-fellesskap handler om lek- og aktivitetssituasjoner der barna selv tar initiativ til å være sammen. Et vi-fellesskap kan oppnås både gjennom verbal kommunikasjon og kroppslig kommunikasjon. I praksis vil det si at barna er sammen akkurat nå, der barns sosiale og gjensidige betydning for hverandre blir anerkjent (Greve, s. 63-65). Bae (2009b) skriver i sin artikkel om barns verbale oppmerksomhetsmarkører, til bruk for å komme i samspill med andre barn og voksne. Derav både verbal kommunikasjon og non-verbal kommunikasjon som blikkontakt. Personalet må være oppmerksomme for slike signaler for å gi muligheter for samspill (s. 15).

Fjellanger (2020) påpeker at det skal ligge didaktisk planlegging i grunn for alt som skjer i barnehagen, og at det handler om å ta valg når en planlegger (s. 126). Videre hevder hun at en skal møte barn som subjekt og ut ifra deres perspektiver. Det vil si at en skal anerkjenne barna og synliggjøre det i alle handlinger i løpet av en dag i barnehagen. Dette gir grunnlag for hennes valg om å sette didaktikken inn i et omsorgsperspektiv, som handler om å forstå didaktikken som en helhet i alt som blir gjort i barnehagen. En bør ha et kritisk blikk til didaktikken som går ut på å planlegge aktiviteter. Dette begrunner hun med at det kan hindre at barnehagelærere tar imot barns innspill og barnas omsorgsbehov. (Akslen & Moe, 2020, s. 127).

Eva Johansson (2013) fremmer et viktig spørsmål om i hvor stor grad barnas muligheter er til å delta i et kommunikativt fellesskap. Hun påpeker at det å la barn delta i samtaler er en viktig demokratisk rettighet. Barnehagelærere skal bidra til å øke kommunikasjonsamspill på flere måter, som å blant annet bruke forklaringer og fortellinger, og knytte noe til det som allerede er kjent. (s. 124). Gjennom didaktisk arbeid i barnehagen kan barnehagelærere bruke strategier for å støtte språklige samspill som blant annet øve på språk i samlingsstunder og ha gode samtaler i hverdagen der dialogen både blir bekreftet og utvides. (Johansson, 2013, s. 127).

2.2 Inkludering

Ifølge Ivar Morken handler begrepet inkludering seg om en målsetting der alle skal få være med. Det vil videre forklares med å bryte ned skiller mellom mennesker, og at uavhengig av ulikheter som finnes mellom mennesker så skal det likevel være relasjoner som er preget av

blant annet gjensidig forståelse, likeverdig deltakelse, tilhørighet, respekt og fellesskap. (Morken, 2016, s. 165). Barnehagene har ulike måter å arbeide for inkludering på, men det er et viktig pedagogisk begrep da det er et uttrykk for at en ønsker å ta hensyn til det store mangfoldet som finnes. (Morken, 2016, s. 168). Morken refererer til Buli-Holmberg, Nilsen & Skogen (2015) som sier at inkludering dreier seg om at alle skal tilhøre et inkluderende fellesskap hvor de kan oppleve utfordringer ut ifra deres behov og forutsetninger. (Buli-Holmberg, Nilsen & Skogen, 2015., ref. i Morken, 2016, s. 171). Berit Bae (2009b) poengterer at det er minoritetspråklige barn i de fleste barnehager, som også har rett til å delta som likeverdige subjekter. Personalet skal møte dem ut ifra deres ståsted og språklige ferdigheter. (s. 14).

I Zachrisen sin studie om kultursensitiv omsorg, påpeker hun at inkluderingsprosesser kan undersøkes på ulike nivå. I hennes studie fokuserer hun på hvilken betydning inkluderingsprosessen har for samspillet mellom barn og ansatte i barnehagen. Zachrisen skriver at inkludering mellom barn og ansatte er en prosess barn og voksne prøver å tilpasse seg hverandre og er gjensidig. I tillegg trekker hun frem at en skal verdsatt som unike, likeverdige og aktive aktører i fellesskapet. (Zachrisen, 2020, s. 106).

2.3 Profesjonelle aktører

Berit Bae (2009a) viser til Johanssons studie om voksnes samspillstil (2003) om måten de voksne møter barn på. Holdningene til de voksne deles inn i tre kategorier, der den ene er å se barn som medmenneske. Det betyr at de voksne tar hensyn til barnas perspektiver og at voksne kommer fram til handling sammen med barna. (Johansson, 2003., ref. i Bae, 2009a, s. 22).

Tholin (2013) skriver at det er viktig at de som utdanner seg til barnehagelærere får en innføring av bevisstgjøring av kunnskaper om og ferdigheter i omsorg. Hun trekker også frem holdninger og verdier som kommer til uttrykk i praksis. Kunnskapen og ferdighetene bidrar til en sammenheng mellom holdninger og handlinger i barnehagen. (s. 24). Et av målene i barnehagen er at personalet skal være reflekterte og bevisste aktører. Hun viser til sin tidligere forskning om at personalets holdninger og verdier kommer til uttrykk i all samhandling med andre mennesker, og dermed kreves det et personal som er bevisste på deres etiske ansvar.

(Tholin, 2013, s. 29).

Som barnehagelærer skal en ha balanse mellom behov til enkeltbarn og behov til fellesskapet. En utfordring som barnehagelærere, er at de har krav til å gå inn i sosiale relasjoner med barna, samtidig som de er målrettet og effektive i det arbeidet som skal bli gjort. Dette inngår i omsorg i profesjonelt arbeid, der en skal reflektere rundt problemstillinger knyttet til det å ta ansvar for andre og se hvilke behov barna har. (Tholin, 2013, s. 64-65).

Barnehagelærere har ansvar for både det individuelle perspektivet og fellesskapsperspektivet. De skal også sørge for at barn opplever fellesskap og tilhørighet til barnegruppen. Dette kan gjøres ved å opptre som profesjonelle aktører i fellesopplevelser der de fremhever hvordan de skal være mot hverandre og i samhandling med hverandre gjennom væremåte og hvordan en kommuniserer. Tholin påpeker at i et felleskap som får frem forskjellighet og toleranse for menneskene seg imellom, kjennetegner et omsorgsfellesskap. (Tholin, 2013, s. 150-151).

Lauritsen (2010) trekker frem at de fleste barnehager i Norge i dag er barn med minoritetsbakgrunn i mindretall (s. 59) og peker på at det kommer an på hvordan barnehagene ser på sin rolle i det kulturelle mangfoldet for hvordan de planlegger og organiserer dagene i barnehagen. Det å høre til i barnehagen er viktig både for minoriteten og majoriteten, og har betydning for relasjonene mellom både barna og mellom barn og personal. (Lauritsen, 2010, s. 57). Lauritsen påpeker også at det å fokusere på de kulturelle forskjeller kan være krevende og utfordrende. Hun skriver også at det kan skje en overfokusering på det som er felles, dersom barnehagelærere har en tankegang om at alle er like og skal behandles likt. (s. 58). I hennes forskning kommer det frem at dersom barnehagelærere ser det kulturelle mangfoldet ut ifra et ressursperspektiv kan det bidra til inkludering. Utfordringer hun trekker frem er det å være mer oppmerksom på å fremme forskjeller, enn på det som er likt, noe hun hevder kan bidra til at den kulturelle distansen holdes ved like. (Lauritsen, 2010, s. 62)

3.0 Metode

Ifølge Dalland (2022) er metode et redskap som vi bruker når vi skal samle inn informasjon til det som skal bli undersøkt (s. 54). Det finnes to ulike metoder som er kvantitative og kvalitative metoder. Kvantitative metoder brukes helst for å samle inn data fra en større befolkning for å finne ut av blant annet gjennomsnittlig inntekt. Kvalitativ metode brukes derimot til å samle inn data for å finne ut av meninger eller opplevelser som ikke lar seg tallfeste eller måle (Dalland, 2022, s. 54). I denne oppgaven har jeg valgt å skrive en empirisk oppgave, der jeg bruker kvalitativ metode som egner seg best i henhold til min problemstilling. I dette kapitlet skal jeg gå dypere inn på valg av metode for oppgaven. Kapitlet vil da inneholde kvalitativt intervju, valg av informanter, analysemetode, feilkilder og personvern.

3.1 Kvalitativt intervju

Forskningsmetoden jeg skal bruke i denne oppgaven er kvalitativt intervju der jeg samler inn data gjennom å intervju tre informanter. Som nevnt, er det ifølge Dalland (2022), kvalitativ metode som egner seg best når jeg skal forske på hvordan barnehagelærere arbeider for å inkludere minoritetspråklige barn på avdelingen. På bakgrunn av dette valgte jeg kvalitativt intervju hvor jeg intervjuer ulike barnehagelærere om hvordan de arbeider med mitt valgte tema og problemstillingen min, og hvordan de hver enkelt bruker de didaktiske planene. I tillegg til dette går jeg inn for at når jeg intervjuer informantene ansikt til ansikt, er det lettere for dem å uttale seg oppriktig, og at intervjuene kan oppleves som mer fleksibelt.

Kvalitativt intervju vil si at jeg er i samtale med informanter om mitt valgte tema for oppgaven. Gjennom disse intervjuene skal det fremtre et mål med å skape en mening og forståelse som igjen fører til kunnskap. (Dalland, 2022, s. 68). Det er altså en samtale hvor jeg opptrer som profesjonell og faglig orientert samtidig som jeg møter informantene med ydmykhet, oppmerksomhet og nysgjerrighet slik at det oppstår en flyt gjennom intervjuet og jeg får mest mulig utbytte i form av kunnskap. For å få dette til, har jeg på forhånd laget en intervjuguide hvor jeg har skrevet ned spørsmål som jeg tenker er relevante for å få svar på problemstillingen min. Ut ifra spørsmålene og hva svar jeg kan se for meg jeg får, har jeg skrevet ned oppfølgingsspørsmål til noen av spørsmålene, slik at jeg kan være mest mulig forberedt på å videreføre samtalen med god flyt. Styrken i de kvalitative intervjuene er

presisjonen i beskrivelsene og fortolkningen av hva innholdet betyr. Derfor er det som nevnt nødvendig å ha en intervjuguide med oppfølgingsspørsmål slik at spørsmålene jeg stiller underveis i intervjuene blir utfyllende nok til å dekke beskrivelsene best mulig. (Dalland, 2022, s. 72).

3.2 Valg av informanter

Når jeg skulle velge informanter, baserte jeg valget på hvem som jeg tenkte egnet seg best til å innhente nødvendig informasjon fra i henhold til problemstillingen min. Videre ønsket jeg informanter som har faglig bakgrunn og noe arbeidsfaring etter endt utdanning. Dalland påpeker at «Ved å velge personer som du mener har bestemte kunnskaper eller erfaringer, gjør du et strategisk valg». (2022, s. 79). Derfor ønsket jeg å intervju barnehagelærere fordi de skal kunne bruke det faglige blikket i arbeidet de utfører i barnehagen.

Jeg hadde som mål å få tre intervjuer, men fire informanter som ville la seg intervju i tilfelle frafall ved sykdom eller lignende. Som tidligere nevnt, baserer denne forskningen seg på kvalitativt intervju, da det ut ifra min problemstilling er en gunstig metode å bruke. Ifølge Dalland sikter denne type intervju mot å gå i dybden. (2022, s. 81). Videre nevner han at en ikke bør ha for mange informanter, men heller forholde seg til én til tre informanter slik at de kan gi best mulig informasjon til forskningsprosjektet gjennom gode samtaler. (Dalland, 2022, s. 81). Jeg tok dermed kontakt med syv barnehager, der jeg sendte ved samtykkeskjema om tema, problemstilling, og kort om intervjuets omfang og krav. I utgangspunktet fikk jeg tre informanter som kunne stille opp for intervju i barnehagene deres, men på grunn av sykdom hos den ene informantene måtte det ene intervjuet skje over Zoom. Jeg endte da opp med tre informanter med barnehagelærerutdanning, i alderen 24 til 38 år, med mellom 2 og 11 års ansiennitet.

3.3 Analysemetode

Etter en har vært ute i felt og intervjuet informanter, begynner analyseringsprosessen. Analysen er ment for å hjelpe til å finne ut både hva datainnsamlingen betyr og å forstå det som har blitt fortalt. (Dalland, 2022, s. 94). I forkant av intervjuene laget jeg en intervjuguide som da var grunnlaget for analysen. Her delte jeg inn spørsmålene i tre hovedkategorier, og fikk oversikt over hva jeg ønsket å finne mer ut av for å få svar på problemstillingen min.

Allerede rett etter intervjuene er gjennomført, bør en transkribere intervjuene. Dalland beskriver det som å bearbeide intervjuene ut ifra notatene og inntrykkene. (2022, s. 94). Metoden jeg brukte for å bearbeide datainnsamlingen var å ta bort tilleggsord for å rydde opp i tekstene, samt bruke ulike farger til begreper og undertemaer som gikk igjen fra alle tre informantene og delte svarene inn deretter. Ved å bryte ned teksten på denne måten fikk jeg oversikt over de aktuelle temaene og hva som informantene mente var viktig å løfte frem i henhold til problemstillingen. (Dalland, 2022, s. 96).

3.4 Pålitelighet

Dalland (2022) hevder at pålitelighet er et kriterium for at forskningen skal ha kvalitet. Det handler om at det som blir presentert i oppgaven er til å stole på (s. 58). Det vil si at det som fremlegges i oppgaven er troverdig og kan gi leseren en mulighet til å vurdere påliteligheten av arbeidet. Dette på bakgrunn av det som blir presentert til leseren av blant annet redegjørelse av valgt tema og begrunnelse for valg jeg har tatt. (Dalland, 2020, s. 58).

3.5 Feilkilder

Når det kommer til feilkilder gjennom å intervjuer, kan en mulig feilkilde være selve kommunikasjonsprosessen. (Dalland, 2022, s. 63). Det kan være alt fra om spørsmålene blir oppfattet riktig og om intervjueren noterer ned svarene som blir gitt riktig. Dersom dette skjer vil det også påvirke transkriberingen og dette vil føre til at påliteligheten ikke blir like sterk.

Selv om feilkilder kan oppstå, prøvde jeg likevel å være observant på dette i forkant av intervjuene. Blant annet fikk ikke informantene tilsendt intervjuguiden på forhånd for å oppnå at de ga mest oppriktige svar. Samtidig ble det stilt åpne spørsmål etterfulgt av oppfølgingsspørsmål for å bekrefte at spørsmålene og svarene ble oppfattet på riktig måte.

3.6 Forskningsetikk

Forskningsetikk er et av flere områder innenfor etikk. I forskningsetikken legges det vekt på å vurdere forskningen som blir gjort opp mot normene og verdiene som er i samfunnet. Det vil si at når en forsker, skal en vurdere planleggingen, problemstillingen og hvilken metode en ønsker å bruke i oppgaven. Deretter må en også vurdere hvordan resultatene skal anvendes og

brukes for videre drøfting. Et vesentlig punkt innenfor forskningsetikk er å ivareta personvernet. Her må den som forsker sørge for å anonymisere informantene, ved å bruke for eksempel fiktive navn, slik at det som er blitt forsket på ikke kan spores tilbake til informantene for å unngå skade eller unødvendige belastninger hos dem. Dette sikres under Norsk senter for forskningsdata (NSD) med Personvernombudet for forskning. Poenget med forskningsetikken er å tilegne seg ny kunnskap, ut ifra det en allerede har forsket på tidligere. Derfor er det viktig at den som forsker setter seg inn i personvernombudet slik at forskeren vet om de etiske vurderingene som blant annet taushetsplikt og samtykke. Samtykkeskjema skal være frivillig, spesifikt og informert og det skal komme tydelig frem hva den innebærer for de som skal delta. (Dalland, 2022, s. 168-173).

4.0 Empiri

I denne delen av oppgaven blir funn fra forskningen presentert. Med problemstillingen: *hvordan barnehagelærere arbeider didaktisk med å inkludere minoritetsspråklige barn i barnehagen*, ønsket jeg å få informasjon om barnehagelæreres holdninger, tanker og handlinger i henhold til dette.

4.1 «Inkludering handler om å få alle med»

Alle tre informantene påpekte at inkludering var et viktig og sentralt begrep i barnehagene. Informant 1 forklarte begrepet som «inkludering handler om å ta vare på hvert barn slik som de er, og sørge for at de blir sett og hørt i barnehagen, da spesielt av oss voksne». Informanten legger også til at det er vanskelig å se alle barn til enhver tid. Informant 2 sa at «inkludering handler om å få alle med og sørge for at hvert barn alltid har noen. Det kan være en voksen eller en venn, for at barnet skal trives i barnehagen». Videre sa hen at «selv om vi arbeider med inkludering, og føler vi er bevisste på det, kan vi nok bli enda bedre på å reflektere rundt det og å se inkludering som en verdi i barnehagen».

Informant 1 fortalte at når de arbeider for inkludering er det viktig å ta hensyn til barns medvirkning. Hen la til at «På avdelingen vår er vi bevisste på at barna får medvirke i sin egen hverdag, og i for eksempel samling øver vi på at alle skal høre etter når et barn snakker». Videre tilføyer informant 1 at det også kommer frem ubevisst som blant annet når de synger navnesang og i samtaler rundt måltider. Informant 3 uttrykker at inkludering dreier seg om å få alle med i fellesskapet og skal behandles likt. Videre forklarer hen at «vi bruker samlinger til å for eksempel lære oss enkle ord på de ulike språkene som er i gruppa, samtidig har vi samtaler med barna om det å være en god venn, og hva en kan gjøre hvis vi ser noen ikke har noen å være med».

4.2 «Se lek som en ressurs for inkludering»

Ut ifra utsagnene til informantene kom det tydelig frem at lek har en betydning for barnas opplevelse av å høre til i barnehagen. Informant 2 påpeker at de ønsker at barna skal finne noen å være med på egne premisser, men samtidig må de voksne også være oppmerksomme og se om noen trenger veiledning for å både inkludere andre barn i leken og for at barn skal få være med i leken. Videre sier hen at «Vi ser ofte at det kan være en utfordring for barna som

ikke mestrer det verbale norskspråket til å være med i noen bestemte leker, for eksempel rollelek». Deretter understreker hen at de barna faller ut av leken ofte på grunn av misforståelser med de andre barna.

Informant 1 legger vekt på at lek er en naturlig væremåte hos barn, og at en bør se på lek som en ressurs for inkludering. Videre i utsagnet kommer det frem at de prøver å legge til rette for gode leksituasjoner i det pedagogiske arbeidet også. Hen tilføyer at de kan bruke lek til å fremme likheter og forskjeller. Informanten utdyper dette ved å fortelle at i leksituasjoner kan vi voksne forklare til de andre barna dersom et minoritetspråklig barn ikke forstår regler og det som blir sagt i leken for å få utbytte av det i form av trivsel og sosialisering. På den måten kan vi hjelpe barna til å se at barn likevel kan være med i lek og synliggjøre språkforskjeller, samt å fremme inkludering og respekt for ulikheter.

Informant 3 uttrykker at de er observante når barna leker, og bruker didaktisk arbeid til å skape gode samspillrelasjoner på avdelingen. Hen legger trykk på at dette er et av de viktigste målene de jobber med kontinuerlig, da disse samspillrelasjonene kan gi mye hos et barn. Informanten utdyper ved å fortelle at de observerer barna i frilek, hvem de trekkes mot, og prøver å sette barn som går godt sammen i grupper når de planlegger didaktisk. Et eksempel hen forteller om er et barn med norsk etnisitet og et minoritetspråklig barn som bare kan sitte og tegne sammen uten verbal kommunikasjon, men ser jevnlig på hverandre og smiler til både den voksne ved bordet og barna rundt. Dette skjer hovedsakelig i frileksituasjoner, men de voksne prøver å ta hensyn til det i didaktisk planlegging av pedagogisk arbeid. Hen forklarer det ved å sette dem sammen i grupper, for å oppnå gode samspillrelasjoner som gir muligheter til å åpne for kommunikasjon og bidra til å styrke barnets følelse av å høre til.

Videre sier informant 3 at «Vi ønsker å skape fellesskap for barna, slik at de kan oppleve tilhørighet og trivsel her i barnehagen». Videre påpeker hen at de jobber didaktisk ved å planlegge aktiviteter ut ifra barnas behov og forutsetninger, noe som kan være utfordrende med tanke på få minoritetsbarn på avdelingen, og da å synliggjøre deres etnisitet i fellesskap fordi en ikke har nok kunnskap om deres kulturelle etnisitet. Hen forteller at de av og til bruker fortellinger på minoritetspråket som finnes i gruppen, men legger til at dette er nok noe de kan bli bedre å være bevisste på å skaffe seg mer kunnskap om andre etnisiteter.

4.3 «Det handler om å være gode rollemodeller»

I datainnsamlingen blir noe om voksenrollen nevnt flere ganger i utsagnene til informantene når de forteller om å ivareta inkludering i barnehagen. Alle informantene uttrykte hvordan de går inn som rollemodeller og er bevisste på deres holdninger og væremåte rundt barna for å fremme ulikheter.

Informant 1 forteller at hen er oppmerksom på sin væremåte både rundt barna, men også for å være en god rollemodell for de andre ansatte på avdelingen. Videre sier hen at som barnehagelærer skal en vise omsorg for alle, noe som er viktig å reflektere over hvilken betydning det kan ha for barna. Hen utdyper med at omsorg kan betrygge barn og skape trivsel og tilhørighet i barnehagen.

Informant 2 påpeker det å være en profesjonell aktør når en er på jobb. Hen utdyper det ved å være bevisste og fremme gode holdninger og verdier for barna. Informanten trekker frem utfordringer som å ta hensyn til alle barns behov når det er ulikheter i språket. Videre understreker hen at det å kunne utøve profesjonell omsorg bidrar til å være gode rollemodeller for barna, samtidig som å være en god omsorgsgiver også kan påvirke hvordan barna viser omsorg og hensyn til andre barn.

Informant 3 nevner at væremåten til de voksne gjenspeiler seg i barnas oppførsel, og at det er viktig å ha i bakhodet at en driver profesjonell utøvelse på jobb. Hen har blant annet opplevd at barn ofte blir nysgjerrige når de hører at de voksne spør de minoritetsspråklige barna om hva noe betyr på deres språk. Videre tilføyer hen at da begynner de andre barna også å spørre, og prøver å gjenta ordene. Selv mener informanten at måltidsituasjoner er en fin mulighet til å utforske ord på andre språk da alle er samlet og synliggjøring av ulikheter i språk kan komme frem i en mer naturlig setting. Informanten legger så til at da er det viktig at de voksne tar seg tid til slike samtaler rundt måltidet.

5.0 Drøfting

I dette kapittelet vil funnene bli drøftet i lys av relevant teori som er tidligere presentert. Teorien og funnene knyttes da opp til problemstillingen: *Hvordan arbeider barnehagelærere didaktisk med å inkludere minoritetsspråklige barn i barnehagen?*

5.1 Omsorg og inkludering

I rammeplan (2017) for barnehagen står det blant annet at «personalet skal sørge for at alle barn opplever trygghet, tilhørighet og trivsel i barnehagen (s. 15). Dette kan ses ut ifra utsagnene til informantene der de formulerer at inkludering handler om å sørge for at alle blir sett og få alle med. De trekker også frem at ved å arbeide mot disse målene er det viktig å ta i betraktning å dekke behov for omsorg for å arbeide rundt om at barna skal oppleve tilhørighet og trivsel. Dette kan også ses i en sammenheng med det Tholin (2013) skriver om at det er de ansatte i barnehagen som har ansvar for at hvert barn skal erfare vennskap og fellesskap, samt kjenne tilhørighet til barnegruppen (s. 151). Videre i analysen kommer også begrepet omsorg frem fra de to andre informantene. En informant forteller at hen tenker omsorg er overordnet mye av det som skjer i barnehagen, og som barnehagelærer skal du yte omsorg til alle barn. Dette kan knyttes opp mot det som Tholin (2013) hevder, at det er sentralt at det er en bevisstgjøring av studentenes kunnskaper om og ferdigheter i omsorg gjennom utdanningsforløpet til barnehagelærere. Samtidig trekker Tholin også frem bevisstgjøring av studentenes holdninger og verdier. (s. 24).

På den andre siden kan det være utfordrende å dekke alle barns behov da det ofte er ulikheter innad i barnegruppen. De ansatte har både et ansvar om å ta hensyn til det individuelle perspektivet og fellesskapsperspektivet. (Tholin, 2013, s. 150). Informant 1 trekker inn at det er viktig å ta hensyn til barns medvirkning når de arbeider for inkludering. Barns medvirkning handler om at barn har rett til å medvirke i sin barnehagehverdag. (Barnehageloven, 2005, §3). Som informant 2 forteller, ser de utfordringer når det kommer til å ta hensyn til hvert enkelt barn og deres individuelle behov. Bae (2009b) understreker at minoritetsspråklige barn skal få delta som likeverdige subjekter der personalet møter dem ut ifra deres kommunikasjonsferdigheter (s. 14). Informanten gir eksempel med barn som ikke behersker det norske språket like godt som de barna som har norsk som morsmål, og det å finne en balanse mellom å ta hensyn til barnets forutsetninger og det å få frem ulikhetene i

fellesskapet, som Tholin (2013) sier noe om at i et fellesskap som får frem forskjellighet og toleranse for menneskene seg imellom, kjennetegner et omsorgsfellesskap. (s. 150-151). Gjennom datamaterialet ser det ut som at omsorg er en grunnstein i arbeidet hos informantene for å inkludere alle barn, fordi det kommer frem at omsorg kan dekke barns behov som trivsel og tilhørighet, som de videre mener kan styrke følelsen av å føle seg inkludert i barnehagen.

En annen utfordring en informant trekker frem, er at det til tider er vanskelig å se alle barn til enhver tid med tanke på antall barn og voksentettheten, og at det da kan føles ut som omsorgsytelsen svekker. Informantens utsagn kan ses i lys av én av utfordringene Tholin (2013) hevder en barnehagelærer kan møte på, som at det stilles store krav til at barnehagelærere går inn i sosiale relasjoner med og viser nærhet til barna, samtidig som de er målrettet og effektive i arbeidet som skal gjøres på avdelingen (s. 64). Ut ifra dette kan det være vanskelig å legge til rette for å ha fokus på hvert enkelt barn for at de skal føle seg inkludert ved å bli møtt på deres premisser, og samtidig tilrettelegge for aktiviteter for alle på avdelingen. Barnehager skal altså arbeide etter rammeplanens innhold og oppgaver, der inkluderingsbegrepet blant annet blir trukket frem ved at barnehagen skal være et inkluderende fellesskap der alle får anledning til å ytre seg, bli hørt og delta (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 9).

5.2 Lek og didaktisk arbeid

Barn leker store deler av en barnehagehverdag, og for barn er lek en typisk væremåte og faller naturlig for deres atferd. (Lillemyr, 2020, s. 35). Informant 1 forteller at de prøver å bruke lek som et pedagogisk arbeid fordi de opplever at barna får utbytte av det i form av trivsel og sosialisering i barnehagen. Samtidig påpeker Lillemyr (2020) at lek virker motiverende hos barna fordi leken i seg selv engasjerer dem. (s. 35). Inkludering handler som nevnt om å oppleve relasjoner som er preget av blant annet likeverdig deltakelse og tilhørighet. (Morken, 2016, s. 165). Dermed kan en si at å legge til rette for lek som en pedagogisk aktivitet kan bidra til at barna opplever inkludering ved at leken påvirker sosialiseringen innad i barnegruppen ved at barna er i samspill med hverandre.

«Vi planlegger aktiviteter der alle barn skal bli møtt ut ifra deres forutsetninger»-Informant 3

Sitatet dreier seg om det pedagogiske arbeidet knyttet til barnas forutsetninger for å sørge for at alle får delta, og kan knyttes til Buli-Holmberg, Nilsen & Skogen (2015) som sier at inkludering dreier seg om at alle skal tilhøre et inkluderende fellesskap ut ifra deres behov og forutsetninger (ref. I Morken, s. 171). Begrepet didaktikk handler kort forklart om å planlegge, gjennomføre og ta vurdering av pedagogisk virksomhet i forhold til barna. (Gunnestad, 2019, s. 15). Dette kan ses i lys av det informantene videre legger til om at de veksler mellom å dele barnegruppen opp i mindre grupper og fellesaktiviteter, ved å på forhånd planlegge hvem som skal være i grupper og hvilke aktiviteter som skal skje. Videre kan dette ses i en sammenheng med Fjellanger (2020) sin teori om at det skal ligge didaktisk planlegging i grunn for alt som skjer i barnehagen. (Akslen & Moe, 2020, s. 126). I rammeplan (2017) står det at barnehagen skal fremme et inkluderende miljø der alle barn kan delta i lek (s. 15), noe som kan støttes opp av informantene ved at de påpeker viktigheten med å tilrettelegge for lek i det pedagogiske arbeidet for å skape gode samspillrelasjoner blant barna og se lek som en ressurs for inkludering.

Som nevnt, forteller informantene at de planlegger aktiviteter der de deler barnegruppen inn i mindre grupper for å fremme ulikheter, også i samlingsstunder. Informant 3 gir eksempel på å lære enkle ord i samling på de ulike språkene som er i gruppa. Dette kan ses i lys av Morken (2016) som hevder inkludering er et viktig pedagogisk begrep da det er et uttrykk for at en ønsker å ta hensyn til det store mangfoldet som finnes (s. 168). En av informantene forteller at de prøver å få tak i fortellinger på de aktuelle minoritetsspråkene, og knytter ulike aktiviteter opp mot den fortellingen som de arbeider med i de gjeldene periodene. Dette kan ses i lys av Johansson (2019) som hevder at de ansatte i barnehagen kan øke kommunikasjonssamspill ved å blant annet knytte noe til det som allerede er kjent eller å bruke fortellinger (s. 124). En annen side å se det på er gjennom Zachrisen (2020) sin studie der hun peker på betydningen av hva en inkluderingsprosess kan ha for samspill mellom barn og ansatte. Det er en prosess hvor barn og voksne prøver å tilpasse seg hverandre og er gjensidig, og at de får være aktive aktører i fellesskapet. (s. 106). Ved å finne fortellingen på minoritetsspråket tilpasser den voksne seg i henhold til barnet, samtidig som barnet får mulighet til å være en aktiv aktør i fellesskapet.

Videre viser Johansson til flere forskere som uttaler seg noe om at samspill i mindre grupper kan gi muligheter for barn til å delta som aktive kommunikasjonspartnere (Johansson, 2019, s. 124). I lys av dette kan en se betydning av å dele barnegruppen i mindre grupper i det pedagogiske arbeidet, som knyttes til det informant 3 uttrykker om at de setter barna i grupper med noen de har gode samspillrelasjoner for de opplever at den verbale kommunikasjonen blir mer tydelig. En av informantene nevner også noe om at de er få minoritetsspråklige barn på avdelingen. Dette kan ses i sammenheng med Lauritsen (2010) som trekker frem at barn med minoritetsbakgrunn er i mindretall (s. 59). Informanten legger til at når det kommer til planlegging kan de selv bli mer bevisste på barnas egne forutsetninger, og deres muligheter for å synliggjøre deres etnisitet i fellesskap, noe som kan ses i lys av Lauritsen (2010) som hevder at dersom barnehagelærere ser det kulturelle mangfoldet ut ifra et ressursperspektiv kan det bidra til inkludering (s. 62).

«Vi voksne hjelper barn med å forstå regler i leken» - Informant 1

Sett ut ifra perspektivet til Vedeler (2007) som understreker at det er personalets oppgave å hjelpe barna til å forstå ulike typer lek, stemmer sitatet fra informanten overens med dette. Informanten sier at de prøver å legge til rette for gode leksituasjoner i det pedagogiske arbeidet, og trekker frem at de voksne hjelper minoritetsspråklige barn med å forstå regler. Sitatet fra informanten utbygges med at på denne måten kan det også bidra til å synliggjøre språkforskjellene og fremme respekt for ulikheter i leken. Dette kan også ses i lys av Vedeler (2007) som hevder at å la barn få delta i lekegrupper med andre, er en god sosial mestring og barna kan oppleve å bli akseptert og verdsatt (s. 20-21). En annen måte å se dette på, er ut ifra det Nilsen (2015) skriver om et vi-fellesskap. I den gitte situasjonen kan er barna sammen akkurat nå, samtidig som det kan være en gjensidig betydning for hverandre i leken. (s. 63).

I rammeplanen står det at barnehagen skal anerkjenne og verdsette barnas ulike språk. (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 17). Som nevnt tidligere, forteller informant 3 at de finner fortellinger på andre språk. Det å la barnet tale på sitt morsmål om en fortelling viser at personalet anerkjenner barnets språk, samtidig som de fremmer mangfold i det pedagogiske arbeidet. Informanten trekker frem at det er nettopp derfor det er viktig for dem å arbeide didaktisk for å ha en plan over hvordan de kan inkludere alle. Deretter legger hen til at de opplever det utfordrende å være bevisste på å synliggjøre minoritetsspråk utenom planlagte aktiviteter, for eksempel i frileken. Gunnestad (2019) skriver at både barnas forutsetninger og

behov ofte kommer til uttrykk i deres frie aktivitet og i lek (s. 76). Derimot forteller informanten at dersom de har voksenkapasitet til det, prøver de å være mest mulig på både rundt og i frileken for å observere barnas forutsetninger og behov slik at de kan bruke det de fanger opp i arbeid med å fremme minoritetsspråkene. Frileken kan ses i lys av Nilsen (2015) som påpeker at lek er en aktivitet barn selv initierer til, og sett ut ifra et vi-fellesskap skaper det mening i barns samspill, som ikke de ansatte alltid klarer å legge merke til (s. 64). Videre tilføyer hen at det også kan hjelpe dem til å bli mer bevisste på å synliggjøre minoritetsspråkene i frilek og spontane situasjoner også dersom de arbeider på denne måten. Gunnestad (2019) påpeker at en pedagog som har et åpent sinn og et våkent blikk for å se barnas forutsetning og behov, kan fange opp mye av både det enkeltes barns ståsted og hele barnegruppa (s. 76).

Balling (2011) skriver om begrepet barnekultur som deles inn tre områder. Et av områdene er vokseninitierte kulturelle aktiviteter med barn, som handler om at de voksne har selvinnsett over ansvaret de har som kulturformidlere. (s. 14). Ut ifra dette kan en trekke inn informantens utsagn om å se lek som en ressurs på inkludering og fremmer likheter og forskjeller gjennom lek. Utsagnet kan også ses i lys av Zachrisen (2015) som skriver at leksituasjoner mellom barn med etnisk minoritets- og majoritetsbakgrunn er viktig for hele barnegruppa, og at det handler om å bygge fellesskap på tvers av etnisk og språklige ulikheter (s. 51). I sitat fra informant 3 kommer det frem at de ser et minoritetsspråklig barn i samspill med etnisk norske uten bruk av verbal kommunikasjon, men bruk av blikk og smil både til den voksne rundt bordet og til barna. Bae (2009) hevder at blikkontakt er et vanlig kommunikasjonssignal for å engasjere andre i samspill, og at det er viktig den voksne kan se signalene som gis for å fremme samspillmuligheter (s. 15). En informant får frem at en selv kan ha utbytte av å tilegne seg mer kunnskap om minoritetskulturene. Gunnestad (2019) påpeker også at det er en flerkulturell utvikling i det norske samfunnet, og dermed forutsetter det at barnehagelærere har en styrket kompetanse både om sin egen kultur, men også minoritetskulturene som finnes innad i barnegruppen (s. 65).

5.3 Profesjonelle aktører

I barnehagens verdigrunnlag står det «Barnehagen skal vise hvordan alle kan lære av hverandre og fremme barnas nysgjerrighet og undring over likheter og forskjeller» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 9-10). Videre står det i rammeplan (2017) for barnehagen at personalet skal være bevisste på sine roller og være lydhøre i kommunikasjon med alle barn

(s. 17). En av informantene nevner det å legge grunnlag for nysgjerrighet rundt andre barns morsmål i naturlige settinger, og ikke bare i planlagte aktiviteter. Dette uttrykker informanten ved å vise til å gripe muligheter som ligger i måltidsituasjoner for utforskning av ord på andre språk. Her får barnehagelæreren vist sammenhengen mellom holdninger og handlinger i barnehagen, slik som Tholin (2013) nevner i sin teori (s. 24).

Derimot forteller informanten også at hen opplever det som en utfordring å fremme både likheter og ulikheter fordi en blir mer oppmerksom på å synliggjøre forskjellene. Dette kan belyses av Lauritsen (2010) som påpeker at for barnehagelærere kan det å fokusere på kulturelle forskjeller være krevende (s. 58). Samtidig opplyser en annen informant om at de arbeider kontinuerlig med å fremme det som er felles. Ifølge informanten prøver de å sørge for at alle blir behandlet likt ut sett ut ifra et verdiperspektiv. Hen legger til at det er vanskelig å finne balansen mellom det å inkludere alle barn ut ifra deres forutsetning og samtidig gi et likt tilbud for alle, noe som kan ses i en sammenheng med Lauritsen (2010) sin tenkning om overfokusering på det som er felles, dersom barnehagelærere tenker at alle er like og skal derfor behandles likt (s. 58).

Alle informantene påpeker det å opptre bevisste og profesjonelt i barnehagen, og fremmer hvor viktig det er for barnegruppa. Som informant 1 forteller er hen oppmerksom på væremåten sin, noe som kan ses i lys av Tholin (2013) sin teori om at et mål i barnehagen er at personalet skal være reflekterte og bevisste aktører (s. 29). Videre referer Tholin til tidligere forskning om at både holdninger og verdier personalet har, kommer til uttrykk i all samhandling med andre mennesker, og dermed er det viktig at personalet er bevisste over deres etiske ansvar. (Tholin, 2008, ref. i Tholin, 2013, s. 29). Dette kan stemme overens med det som en av informantene sier om at når de ansatte viser nysgjerrighet på barnas språk, merker de at de andre barna også blir nysgjerrige på å utforske de andre språkene som finnes innad i barnegruppa.

Gjennom dataanalysen trekkes det frem at de er bevisste på hvordan opptrer rundt barna og i kommunikasjon med dem, og ser barnas perspektiver i lek og samspillsituasjoner som under måltid. Berit Bae viser til Johansson (2003) sin studie av voksnes samspillstil, der de voksnes holdninger til barna blir blant annet kategorisert som å se barn som medmenneske. Det blir beskrevet som blant annet at personalet skal synliggjøre perspektivene til barna. (Johansson, 2003, ref. i Bae, 2009, s. 22). Informant 3 gir et eksempel på didaktisk arbeid som

samlingsstund. Hen utdyper at de bruker samlingen på å skape gode samtaler med alle barna, samtidig som barna skal øve på å lytte til hverandre og de voksne skal være gode på å bekrefte det barna sier. Dette eksempelet kan ses i lys av Tholin (2013) som hevder at barnehagelærere kan sørge for at barn opplever tilhørighet til barnegruppen, ved å opptre som profesjonelle aktører i fellesopplevelser de fremhever hvordan de skal være i samhandling med hverandre gjennom blant annet kommunikasjon. (s. 150-151).

6.0 Avslutning

Forskningsprosjektet hadde som formål å finne ut av: *hvordan barnehagelærer arbeider didaktisk for å inkludere minoritetsspråklige barn i barnehagen*, rettet mot barn i alderen 3-5 år. Viktige punkter som jeg ville finne ut av gjennom forskning var hvilke tanker barnehagelærere har om begrepet inkludering, personalets holdninger og hvordan de opptrer for å skape inkludering, og hvordan de arbeider didaktisk ved å tilrettelegge for at alle barn skal oppleve en tilhørighet til barnegruppen.

Gjennom studieomløpet og praksis har jeg fått et større innblikk i de nevnte punktene. Det å ha kunnskap om inkludering og minoritetsspråklige barn ser jeg på noe som er viktig, og veldig relevant i dag. Dette kan begrunnes med statistikken som er nevnt innledningsvis, der Statistisk sentralbyrå viser at det har vært en økning de siste 10 årene av antall minoritetsspråklige barn i Norge, og i 2022 var det i overkant 53.000 minoritetsspråklige barn i de norske barnehagene. Kunnskapen rundt dette økte i løpet av forskningsprosessen, og jeg fikk mer innsikt i hvor viktig det er som barnehagelærer å bruke tillært kunnskap og videreformidle det til ferdigheter i arbeidet når en skal tilrettelegge for å skape et inkluderende miljø i barnehagen.

Analysen av datainnsamlingen ga funn som er drøftet i lys av relevant faglitteratur og tidligere forskning. Ut ifra funnene kan det forstås som om informantene mener inkludering er viktig å arbeide for kontinuerlig, og reflektere rundt arbeidet som gjøres i henhold til det. Det kom frem at informantene ønsker å sørge for at alle blir sett og hørt i barnehagen. Funnene viser også at væremåten til informantene har en betydning for hvordan de kan jobbe med inkludering ved å fremme både likheter og forskjeller. De trekker frem det å være profesjonelle og å ta valg ut ifra et omsorgsperspektiv, samt være gode rollemodeller rundt barna for å møte barnas behov i arbeid om å få dem til å føle en tilhørighet. I empiridelen kommer det også tydelig frem at lek og didaktisk arbeid er vesentlig for å tilrettelegge best mulig samspillrelasjoner for barna i hverdagen, men ser også utfordringer når det kommer til å ta hensyn til det enkelte barnet og fellesskapsperspektivet.

Derimot viser funnene at informantene er tydelige på at lek er noe som bør prioriteres i og med det er noe som faller barn naturlig å gjøre, uavhengig av hvilke språk de har. Et viktig moment å få med er det å se lek som en ressurs for inkludering. Det kommer frem at å bruke

noe så naturlig for barn som lek i pedagogisk arbeid gir muligheter for å fremme både ulikheter og likheter blant barna. På den andre siden viser funnene at det er en utfordring og finne en god balanse for det å fremme etniske og kulturelle forskjeller og å fokusere på likheter, selv om de arbeider for å skape gode samspillrelasjoner blant barna.

Det å være en profesjonell aktør kommer tydelig frem i empiridelen. Informantene trekker blant annet inn det å være profesjonelle omsorgsgivere, å være reflekterte, og å være bevisste og lydhøre i samhandling og kommunikasjon med og rundt barna. De viser kunnskaper og ferdigheter rundt voksenrollen, og hvilket ansvar som ligger hos barnehagelærere i arbeid for inkludering av alle barn, da ekstra rettet mot minoritetsspråklige barn. Dette viser seg iblant annet når de utdyper tankene sine rundt didaktisk planlegging for gode lek- og samspillsituasjoner slik at alle barn får en mulighet til å delta i fellesskap ved å være aktive deltakere.

Ut ifra den presenterte statistikken ligger det mulighet for at tall for minoritetsspråklige barn i norske barnehager kan øke i fremtiden også. Dermed er det relevant for barnehagelærere å ha både kunnskaper om ulike etnisiteter og kulturelle forskjeller. En av informantene sa selv at hen skulle hatt mer kunnskaper om dette. På lik linje er det også relevant at barnehagelærere får erfare og arbeide med å fremme forskjeller og likheter, og utøve ferdighetene sine i det pedagogiske arbeidet. Funnene tydeliggjør viktigheten med didaktisk arbeid, som gir barnehagelærere mulighet til å reflektere over hvilke valg de skal ta for å tilrettelegge best mulig for både det enkelte barns behov og ut ifra fellesskapsperspektivet.

Gjennom forskningsprosjektet har det blitt tydeligere for meg at selv om en sitter med mye kunnskap om inkludering, etniske og kulturelle forskjeller og didaktisk arbeid, er det likevel krevende som barnehagelærer å få frem dette i barnehagen. Det handler mye om hvordan de voksne ser barna, og ønsker å møte dem. Samtidig trekkes det klart frem at det å være reflekterte og omsorgsfulle voksne, kan være viktige redskap når det kommer til hvilke holdninger en barnehagelærer har. Holdningene vil også vise seg i hvilke handlinger en tar for seg i samspill med barna, og hvordan en velger å arbeide didaktisk for å styrke barnas følelse av å høre til.

7.0 Litteraturliste

Bae, B. (2009a). Å se barn som subjekt: Noen konsekvenser for oppvekstarbeid. I Grotheim, O, Øfsti, R., Søbstad, F & Mørreaunet, S (Red). *I Inspirasjon og kvalitet i praksis: Med hjerte for barnehagefeltet* (s. 18-39). Oslo: Pedagogisk forum.

Bae, B. (2009b). Rom for medvirkning? Om kvaliteter i samspillet mellom førskolelærer og barn.

Balling, G. (2011). Det er i mødet, det sker: Om kulturpolitikk og kulturformidling med barn i centrum. *Nordisk kulturpolitisk tidsskrift*, s. 8-32.

Barnehageloven. 2005. *Lov om barnehager*. Lovdata. (LOV-2005-06-17-64)
<https://lovdata.no/lov/2005-06-17-64/§2>

Bergersen, O. (2016). *Barns flerkulturelle steder: Kulturskaping, retorikk og barnehageutvikling*. Universitetsforlaget.

Dalland, O. (2022). *Metode og oppgaveskriving* (7. utg.). Gyldendal.

Fjellanger, L. I. (2020). Omsorgstradisjon møter kaosdidaktikk. I Moe, R. og Akslen, Å. N (red). *Barnehagepedagogikk: Ei innføring for studenter*. (s. 126-135). Det Norske Samlaget. Oslo.

Gunnestad, A. (2019) *Didaktikk for barnehagelærere – ei innføring* (2. utg.) Universitetsforlaget.

Johansson, E. (2013). *Små barns læring: møter mellom barn og voksne i barnehagen*. (1. utg.). Gyldendal.

Kunnskapsdepartementet (2017). *Rammeplan for barnehagen: Innhold og oppgaver*; Fagbokforlaget.

Larsen, A.K og Slåtten, M.V (2019). *En bok om oppvekst* (5. utg). Fagbokforlaget.

Lauritsen, K. (2010). Barnehagen i kulturell endring – tilpassing og motstand. I T, Korsvold (Red). & B. Bae [et.al.], *Barndom-barnehage-inkludering*. (Kap. 2). Bergen: Fagbokforlaget.

Lillemyr, O. F. (2020). *Lek på alvor* (4 utg.). Universitetsforlaget.

Morken, I. (2016). *Pedagogiske praksiser: Inkludering*. I O.A. Kvamme, T. Kvernbekk & T. Strand (Red.), *Pedagogiske fenomener; En innføring* (s. 165-175). Cappelen Damm Akademisk.

Nilsen, R. D (2015). Vi-fellesskap i barnehagen: Skiftende og situasjonsbestemt relasjonsbygging i barns sosiale rom. I M. Øksnes & A. Greve (Red.), *Barndom i barnehagen: Vennskap*. (s.61-76). Cappelen Damm Akademisk.

Statistisk sentralbyrå. (2022). 12272: Minoritetsspråklige barn i barnehagen, i land, [statistikk]. Hentet fra: <https://www.ssb.no/statbank/table/12272/tableViewLayout1/>

Tholin, K. R. (2013). *Omsorg i barnehagen*. Fagbokforlaget.

Vedeler, L (2007). *Sosial mestring i barnegrupper*. Oslo: Universitetsforlaget.

Zachrisen, B. (2015). *Like Muligheter i lek? Interetniske møter i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.

Zachrisen, B. (2020). *Omsorg i en kulturell kontekst: kultursensitiv omsorg i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.

8.0 Vedlegg

8.1 Vedlegg: Intervjuguide

Intervjuguide

Problemstilling: *Hvordan arbeider barnehagelærere didaktisk med å inkludere minoritetsspråklige barn i barnehagen?»*

Starter opp intervjuet for å bli «kjent» med å presentere meg selv, og informanten presenterer seg ut ifra disse spørsmålene: Hvor lenge har du arbeidet som barnehagelærer og pedagogisk leder? Har du arbeidet i flere barnehager enn denne? -

1. Hva mener du legges i begrepet «inkludering»?

2. Kan du fortelle litt om ditt forhold til inkludering av minoritetsspråklige barn?

3. Vil du si at du er bevisst på hvordan du/dere arbeider med inkludering med både personal og barn, og hvordan er du/dere i så fall bevisste på det?

4. Hvordan vil du forklare begrepet «minoritetsspråklige/flerspråklige»?

5. Er det noen minoritetsspråklige/flerspråklige på avdelingen nå, i så fall hvor mange? Om ikke, om det har vært tidligere. Gjerne del tidligere erfaringer.

6. Hvordan ser dere dem får utbytte i lek? Kom gjerne med eksempler. (Får de være med i lek tross mangel på norsk språk for eksempel, eller faller de ut av leken for eksempel ved rollelek der verbalspråket ofte er sentralt for å delta).

7. Hvordan jobber dere sammen didaktisk på avdelingen for inkludering?

8. Er det noen faste rutiner og planer dere gjør for å sikre at alle barn får delta på lik linje i aktiviteter? Gjerne utdyp.

9. Opplever dere utfordringer når dere setter opp planer for aktiviteter på grunn av de ulike språkene i gruppa?

10. Hvordan er forholdet mellom foreldresamarbeid og inkludering?

11. På hvilken måte bruker dere didaktiske planer med tanke på inkludering og

minoritetsspråklige/flerspråklige?

12. Som et team på avdelingen, bruker dere avdelingsmøter og lignende på å reflektere rundt deres holdninger til å arbeide for å tilrettelegge for minoritetsspråklige barn i aktiviteter?

Begrunn gjerne svar og kom med eksempler.

8.2 Vedlegg: Informasjonsskriv

Vil du bli intervjuet vedrørende en bacheloroppgave om inkludering av flerspråklige barn i barnehagen.

Jeg ønsker å forske på hvordan du som barnehagelærer arbeider i barnehagen for å inkludere flerspråklige barn i både planlagte aktiviteter og i frilek. Videre hvordan du arbeider didaktisk for dette, da mest knyttet til de planlagte aktivitetene.

Intervjuet vil bestå av ca. 15 spørsmål, og vil vare i maks 40 minutter. Informasjonen som innhentes under intervjuet vil analyseres og skape grunnlaget for videre arbeid mot en bacheloroppgave. Prosjektdeltaker vil motta delspørsmålene til problemstillingen i forkant. Utenom det vil spørsmålene fra intervjuguiden stilles direkte på intervjuet. Problemstillingen er «hvordan arbeider barnehagelærere didaktisk med inkludering av flerspråklige i hverdagen på storavdeling?». Delspørsmål: Hva mener du legges i begrepet «inkludering»? Hvordan vil du forklare begrepet «flerspråklige»? og om det er flere enn én barnehagelærer på avdelingen: Hvordan jobber dere sammen didaktisk om inkludering?

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta på grunn av din stilling som barnehagelærer, og i min undersøkelse ønsker jeg å bare intervju informanter som har utdannet seg til barnehagelærer.

Hva innebærer det for deg å delta?

Du deltar ved å bli intervjuet. Dersom det er greit for deg, vil det være en sekretær som noterer ned det som blir sagt i løpet av intervjuet. Hvis ikke, noterer jeg selv. Alle opplysninger om deg blir anonymisert, og jeg har taushetsplikt og sørger for at ingen kan spore noe av både opplysninger eller det som blir sagt i intervjuet tilbake til deg. Notater og opplysninger blir kun lagret på min PC frem til prosjektet avsluttes.

Intervjuet vil ta for seg spørsmål om hva dine tanker som barnehagelærer rundt problemstillingen. Jeg vil ta notater fra intervjuet vårt underveis.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det vil kun være prosjektansvarlig som har tilgang til dine privatopplysninger. Informasjonen du gir i intervjuet vil bli anonymisert og delt med veileder, prosjektgruppe og i selve bacheloroppgaven.
- Navn og kontaktopplysningene dine vil bli lagret på prosjektansvarlig sin datamaskin, og vil bli slettet etter oppgaven er levert inn.

Intervjudeltakerne vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjonen.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes **05.01.2024**. Ved prosjektslutt vil personopplysninger slettes.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Universitetet i Stavanger ved student:
- email:

Med vennlig hilsen

.....